

مرکز ملی فضای مجازی
پروژه نگاه فضای مجازی

عصر
فضای
مجازی
نود و هفتم

حکمرانے نوین اقتصاد پلتفرمے

New governance of
the platform economy

سب

عصر
فضای
مجازی

گزارش شماره ۹۷

ایستاد ۱۴۰۰

مرکز ملی فضای مجازی
پژوهشگاه فضای مجازی

حکمرانه نوین اقتصاد پلتفرم

محتوای انتشار یافته در این اثر
الزاماً بیانگر دیدگاه مرکز ملی فضای مجازی نیست

تهیه شده در پژوهشگاه فضای مجازی
(گروه مطالعات اقتصادی فضای مجازی)

تهیه کننده: راحله حزب الهی (کارشناس ارشد
برنامه ریزی و تحلیل سیستم های اقتصادی)

ناظر علمی: دکتر مهدی نوری (دکتری اقتصاد و
مدرس دانشگاه تهران)، جواد آزادی

حقوق مادی و معنوی این اثر متعلق به مرکز ملی فضای
مجازی است و استفاده از آن با ذکر منبع مجاز می باشد.

نشانی: تهران، میدان آرژانتین، خیابان بهقی، نبش
خیابان ۱۶ غربی، پلاک ۲۰
تلفن: ۰۲۱-۸۶۱۵۱۰۶۱

فهرست

۵ سخن نخست

۹ چکیده

بخش اول

۱۳ ادغام سریع اقتصاد پلتفرمی در تمام جنبه‌های زندگی اجتماعی و اقتصادی

بخش دوم

۱۹ ساختار حاکمیت اجتماعی تغییر یافته در اقتصاد نوین پلتفرمی

بخش سوم

۲۳ حمایت از حقوق و منافع مصرف‌کننده

۲۶ ۱-۳ اقداماتی که پلتفرم‌ها برای اطمینان از حقوق مصرف‌کننده انجام می‌دهند.

بخش چهارم

۲۹ مالیات معقول

۳۳ ۱-۴ نوآوری سیستماتیک میان‌مدت و بلندمدت

۳۴ ۲-۴ جهت‌گیری و سیاست‌های کوتاه‌مدت

۳۵ ۳-۴ حمایت‌های اساسی از شرکت‌های کوچک و کارآفرینان تازه‌کار

۳۶ ۴-۴ قوانین مدیریت و جمع‌آوری مالیات آن‌لاین و آفلاین

۳۶ ۵-۴ بهبود قوانین مالیاتی از طریق اطلاعات مالیاتی سیستم‌عامل شخص ثالث

بخش پنجم

۳۹ رقابت عادلانه

۴۲ ۱-۵ پلتفرم‌ها دارای تأثیرات شبکه هستند

۴۲ ۲-۵ پلتفرم دارای هزینه حاشیه‌ای خیلی کم یا حتی صفر هستند

۴۳ ۳-۵ دیدگاه جدید در تجزیه و تحلیل و تنظیم مقررات ضد انحصاری

بخش ششم

۴۵ استقبال از ورود و گشودگی درها به روی اقتصاد پلتفرمی

۵۱ منابع

سخن نخست

فضای مجازی با شتاب شگرف و رو به تزایدی که در حال بسط و گسترش است تمام ساحات اجتماعی، اقتصادی، سیاسی و فرهنگی زندگی بشر را درنوردیده و هر روز بخش بزرگی از زندگی واقعی را در خود فرو برده و حیات متفاوت و جدیدی به آن می‌دهد. لذا به نظر می‌رسد دو نگاه کلان به فضای مجازی وجود دارد: نگاه اول که بالاخص در ابتدای رشد و تکوین فضای مجازی مسلط شده بود، آن را همچون ابزاری کنار سایر ابزارهای بشری تصویر می‌کرد که تنها طریقت داشت. اما نگاه دوم، در نتیجه رشد تحولات خیره‌کننده فضای مجازی و سایه گسترتری آن در حوزه‌ها و شئون بشر در یک دهه اخیر آن را چون سکویی می‌داند که بسیار فراتر از شأن ابزاری حیات انسان‌ها را سامان جدیدی داده و ادعای تمدن نوینی را دارد. رویکردی که از قضا از چشمان بصیر رهبر انقلاب نیز دور نمانده و انتظاری تمدنی از فضای مجازی در ایران را مطالبه داشته‌اند.

در همین راستا گزارش‌های عصر فضای مجازی تلاش می‌کند تا فهم سازمان‌ها و دستگاه‌های مرتبط با حوزه فضای مجازی را ارتقاء بخشیده و آن‌ها را برای مواجهه فعال و خردمندانه با تحولات این عرصه مهیا سازد.

سید ابوالحسن فیروزآبادی
 دبیر شورای عالی و رئیس مرکز ملی فضای مجازی

چکیده

توسعه سریع فناوری‌های دیجیتال امروزه انقلاب بزرگی در نحوه انجام تجارت ایجاد کرده است. قلب این تغییر و تحول اقتصاد جدید پلتفرمی است. در اقتصاد پلتفرمی اینترنت، سیستم‌عامل، مصرف‌کنندگان و ارائه‌دهندگان خدمات، یک شبکه مشترک را با یکدیگر تشکیل می‌دهند. پلتفرم‌ها یا همان بسترهای نرم‌افزاری، پایه و اساس کل اکوسیستم هستند که فضای مناسبی را جهت تبادل اطلاعات، تجارت، تدارکات و غیره برای مصرف‌کنندگان ارائه‌دهندگان خدمات فراهم می‌کنند. تعداد زیادی از مصرف‌کنندگان و ارائه‌دهندگان خدمات بازیگران اصلی اقتصاد پلتفرمی هستند. آنها فعالیت‌های اقتصادی مختلفی را مانند تبادل اطلاعات، تطبیق تقاضا، پرداخت، دریافت و تحویل کالا در پلتفرم‌ها انجام می‌دهند. کلیه شرکت‌کنندگان و بازیگران اقتصاد پلتفرمی در تعامل و همکاری با یکدیگر هستند که این امر سبب ارزش‌آفرینی بیشتر می‌شود. توسعه اقتصاد پلتفرمی مستلزم آن است که سیستم‌های نظارتی و حاکمیتی موجود برای پاسخگویی به روندهای جدید کاملاً اصلاح شوند. به منظور ایجاد یک سیستم کارآمد در نحوه حاکمیت و اداره

اقتصاد پلتفرمی سه موضوع باید مورد بررسی و توجه قرار گیرند: حمایت از حقوق و منافع مصرف‌کننده، مالیات معقول و رقابت عادلانه. از آنجایی که اقتصاد پلتفرمی هنوز در مراحل ابتدایی خود قرار دارد، این گزارش که در دیلویت ارائه شده است، پیشنهاد می‌دهد که طرح‌های نوآوری و توسعه باید در اولویت تمام امور من جمله مقررات قرار گیرند.

واژگان کلیدی: اقتصاد پلتفرمی، تجارت الکترونیکی، ساختار حاکمیتی، حقوق و منافع مصرف‌کننده، سیستم و قوانین مالیاتی، بازار رقابتی

بخش اول

ادغام سریع اقتصاد پلتفرمی
در تمام جنبه های زندگی اجتماعی و اقتصادی

بخش اول

ادغام سریع اقتصاد پلتفرمی در تمام جنبه‌های زندگی اجتماعی و اقتصادی

اوج‌گیری اقتصاد پلتفرمی به لطف توسعه فناوری دیجیتال است. حجم معاملات صنعت تجارت الکترونیکی چین در سال ۲۰۱۶، با ۷۱۰ میلیون کاربر اینترنت از ۲۰ تریلیون یوان فراتر رفت. آمار ارائه شده در ماه ژوئن ۲۰۱۷ نشان می‌دهد سه تا از ده شرکت برتر پلتفرم جهانی که ارزش بازاری آنها از شرکت‌های برتر چند ملیتی سنتی فراتر رفته‌اند از چین آمده‌اند. این سه پلتفرم عبارت‌اند از: تنسنت^۱، علی‌بابا^۲ و بایدو^۳. اقتصاد پلتفرمی امروزه به محرک مهمی برای توسعه اقتصادی چین تبدیل شده است. جدول زیر به مقایسه ارزش بازاری ده تا شرکت برتر پلتفرمی جهان با ده شرکت برتر چندملیتی سنتی می‌پردازد. همانطور که دیده می‌شود ارزش بازاری شرکت‌های پلتفرمی از شرکت‌های چند ملیتی فراتر رفته است و سه تا از ده شرکت پلتفرمی جهان متعلق به کشور چین است.

شرکت‌های پلتفرمی				شرکت‌های چندملیتی سنتی			
Name	Country	Market Value (USD 100m)	Founded in	Name	Country	Market Value (USD 100m)	Founded in
Apple	USA	8986	1976	Berkehire Hathaway	USA	4876	1956
Google	USA	7396	1998	Johnson	USA	3764	1886
Microsoft	USA	6397	1973	JPMorgan	USA	5728	1859
Amazon	USA	5650	1995	Exxon Mobil	USA	3558	1882
Facebook	USA	5149	2004	Wells Fargo	USA	3031	1852
Tencent	China	4938	1998	Wal-Mart	USA	2909	1962
Alibaba	China	4459	1999	Nestle	Switzerland	2650	1867
Priceline.com	USA	866	1998	AT&T	USA	2391	1877
Baidu	China	832	2000	P&G	USA	2337	1837
Netflix	USA	822	1997	General Electric	USA	1518	1892

Market value is based on the closing price of December 22, 2017
Data Source: Ali Research.

شکل ۱- مقایسه ارزش بازاری شرکت‌های پلتفرمی با شرکت‌های چند ملیتی سنتی

تجارت مبتنی بر پلتفرم با رواج فناوری دیجیتال، شکوفا شده و مقیاس و نفوذ گسترده‌ای پیدا کرده است. اقتصاد پلتفرمی در آینده به جنبه‌های بیشتری از سیستم اقتصادی-اجتماعی ما نفوذ می‌یابد و ناگزیر اقتصاد سنتی را متحول خواهد کرد. در شکل زیر کاربردهای اقتصاد پلتفرمی در جنبه‌های گوناگون زندگی آورده شده است که عبارت‌اند از: ۱- تجارت الکترونیک ۲- بازارهای آنلاین نظیر بازار کالا، املاک و مستغلات ۳- اشتراک‌گذاری‌های مربوط به سواری نظیر تاکسی، کرایه اتومبیل ۴- سرگرمی و تفریحات نظیر بازی‌های آنلاین، فیلم، موسیقی، شعر و ادبیات ۵- شبکه‌های اجتماعی ۶- خدمات نظیر بهداشت، ورزش، مشاوره و آموزش ۷- جستجو در مورد هرگونه مطلب ۸- پشتیبانی فنی نظیر رایانش ابری، مرکز داده و عملیات ۹- لجستیک

نظیر سکوی تدارکات ۱۰- ابزار مانند مرورگرها، ترجمه، آمار، بارگیری
یا دانلود ۱۱- پورتال‌های وب نظیر زندگی، دوستیابی ۱۲- امور مالی
نظیر پرداخت، صندوق و سرمایه‌گذاری.

تجارت الکترونیک B2B, B2C, C2C... (DHgate, Alibaba, Wechat Business)		سرگرمی و تفریحات Online Games, Films, Music, Literature... (Youku, Mtime)	
بازارهای آنلاین Used Goods, Real Estate... (Xianyu, Xianzhu, Airbnb)		شبکه‌های اجتماعی Social, Live Streaming, Microblog... (Wechat, Douyin, Zhihu)	
اشتراک‌گذاری‌های سواری Carpooling, Taxi, Car Rental... (Didi Chuxing, UBER)		خدمات Health, Sports, Consulting, Travel, Education, Law, Employment... (Changyisheng, Tianma, Beidou, Baidu, Zhaopin)	
تحقیق و جستجو Engine, Push... (Baidu, Youdao, 360 Search)		ابزار Browsers, Translation, Statistics, Download... (UC, Youdao, Ummg)	
پشتیبانی فنی Cloud Computing, Data Center, Operations... (Alibaba Cloud, AWS)		پورتال‌های وب Comprehensive, Life, Dating... (Sina, 58 City, Jiayuan)	
لجستیک Logistics Platform (Cainiao, Transfar, KXTX, Huochebang)		بازارهای مالی Payment, P2P, Fund, Crowdfunding... (Bixin Chuan, Yu'ebo, Renrendai, Zhongzhu, iu.com, Alipay)	
Data Source: Ali Research			

شکل ۲- دامنه کاربرد اقتصاد پلتفرمی در جنبه‌های گوناگون

بخش دوم

ساختار حاکمیت اجتماعی تغییر یافته
در اقتصاد جدید پلتفرم

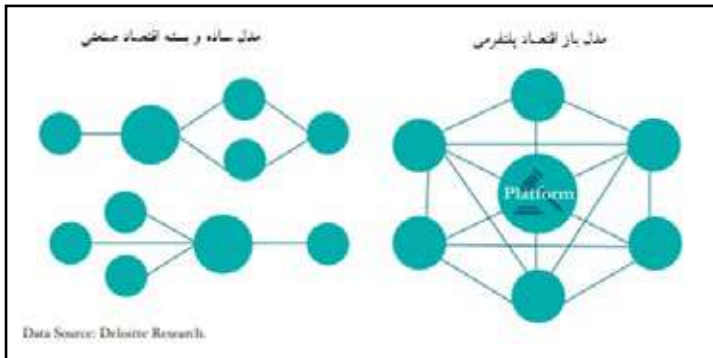
بخش دوم

ساختار حاکمیت اجتماعی تغییر یافته در اقتصاد جدید پلتفرمی

اقتصاد دیجیتال به همراه اقتصاد پلتفرمی در هسته خود، تبدیل به موتور جدیدی برای توسعه چین شده است و سبب حرکت کشور از حالت صنعتی که نوعی توسعه سنتی و به شدت متکی به تولید کالاها و خدمات مادی است به سمت یک حالت دیجیتال که بر مبادله اطلاعات تمرکز دارد، شده است. مهمترین قدرت و توانایی اقتصاد پلتفرمی از بین بردن موانع تجاری و ایجاد عرضه و تقاضای جدید است.

گردش آزاد اطلاعات برای عملکرد موفقیت آمیز هر بازار بسیار مهم است. توسعه روزافزون اقتصاد پلتفرمی سبب افزایش خارق العاده‌ای در گردش داده‌ها و ظهور سیستم‌های همکاری اجتماعی در مقیاس بزرگ شده است. همچنین اشتراک‌گذاری اطلاعات بین بازیگران مختلف سبب ایجاد سود زیادی شده و یک سیستم اقتصادی بازتری را ایجاد کرده است. این مدل جدید اقتصاد با مدل نسبتاً تک زنجیره‌ای، ساده و بسته اقتصاد صنعتی گذشته تفاوت فاحشی دارد و همچنین مزایای اجتماعی متفاوتی را به همراه دارد. شکل زیر تفاوت مدل جدید اقتصاد پلتفرمی را که یک مدل بازتر به همراه هم‌افزایی

بهتر و مشارکت بیشتر است با مدل ساده و بسته اقتصاد صنعتی نشان می‌دهد.

شکل ۳- مقایسه مدل اقتصاد پلتفرمی با اقتصاد صنعتی سنتی

ظهور اقتصاد پلتفرمی همراه با افزایش میزان مشارکت اجتماعی و استفاده از محاسبات فشرده توزیع شده در اینترنت، منجر به ایجاد یک سیستم اقتصادی بازتر شده است که به لطف آن کل ساختار تجاری نیز به طرز چشمگیری تغییر یافته است. با ظهور سیستم‌عامل‌ها یا پلتفرم‌های بهم پیوسته جهانی، ضرورت یک حکمرانی دقیق و درست در مواجهه با چالش‌های جدید هرچه بیشتر احساس می‌شود.

بخش سوم

چالش اول: حمایت از حقوق
و منافع مصرف کننده

چالش اول: حمایت از حقوق و منافع مصرف‌کننده

اقتصاد دیجیتال برخلاف اقتصاد سنتی با محیط مجازی، جریان اطلاعات انبوه، خدمات شخصی، همکاری بین‌بخشی و تغییرات مداوم شناخته می‌شود. همانطور که اقتصاد دیجیتال در حال تکامل است، مشکلات و چالش‌های جدیدی هم در نتیجه ایجاد این تکامل و پیچیدگی‌ها به وجود می‌آیند. تجارت پلتفرمی با وجود آنکه با ارائه خدمات مناسب به مصرف‌کنندگان، سبب توسعه بازار شده است، اما به طور حتم احتمال آسیب رساندن به حقوق مصرف‌کنندگان را نیز افزایش داده و موانع جدیدی را در برابر حمایت از مشتریان ایجاد کرده است. مصرف‌کنندگان اینترنت از ۹ حق عمده برخوردارند که عبارت‌اند از: حق ایمنی، حق اطلاعات، حق خودمختاری، حق تجارت عادلانه، حق جبران خسارت، حق تشکیل انجمن، حق دسترسی به اطلاعات مربوطه، حق کرامت و احترام به سنت‌ها و حق نظارت. در میان این حقوق، حق ایمنی، حق اطلاعات، حق تجارت عادلانه و حق جبران خسارت بیشترین آسیب‌پذیری را دارند و باید حمایت‌های لازم از این حقوق به عمل آید.

۳-۱- اقداماتی که پلتفرم‌ها برای اطمینان از حقوق مصرف‌کننده انجام می‌دهند

تاوباو^۱ یک فروشگاه آنلاین اینترنتی مشابه آمازون است و توسط گروه علی‌بابا در سال ۲۰۰۳ تأسیس شد و مقر آن در شهر هانگژو چین است. این فروشگاه مجموعه کاملی از مقررات را تنظیم کرده است که اساساً تمام مشکلاتی را که ممکن است مصرف‌کننده از مرحله ثبت‌نام تا اتمام معاملات با آن روبه‌رو شود پوشش داده است. این قوانین با اقدامات اجباری و قوانین مصوب دولتی متفاوت است و کاملاً منطبق با ویژگی‌های معاملات تاوباو است. آنها عمدتاً اقداماتی را اعمال می‌کنند که به‌ندرت با حقوق اساسی و منافع اشخاص منافات دارد. این قوانین خدمات پلتفرمی موجود برای واحد تجاری را محدود می‌کنند و چنین محدودیت‌هایی برای آنهایی که می‌توانند بر معاملات واقعی فروشگاه‌ها تأثیر منفی بگذارند بسیار مؤثر است. تاوباو به منظور ایجاد یک اکوسیستم تجارت الکترونیکی قابل قبول، تلاش زیادی در جهت ایجاد یک ساختار جامع حاکمیتی انجام داده است که شامل تبلیغات و آموزش، اقدامات پیشگیرانه، ایجاد کانال‌های شکایت، همکاری با کاربران، هماهنگی با دولت و کنترل بر اساس قوانین و سیستم است. چارت زیر این ویژگی‌های ساختاری را نشان می‌دهد.

1. Taobao

شکل ۴- ویژگی‌های ساختار حاکمیتی شرکت پلتفرمی تاویا

یک پلتفرم دیجیتال نه تنها به تجارت، اطلاعات، داده‌ها، اعتبار و حمایت از مصرف‌کننده مربوط می‌شود، بلکه نیاز به یک ساختار حاکمیتی دقیق نیز دارد. تنها در یک پلتفرمی که ساختار حاکمیتی باز دارد، کاربران اینترنت می‌توانند به جای آنکه فقط اداره شوند خودشان نیز نقش فعالی در حاکمیت داشته باشند. در عین حال، تنها یک سیستم حاکمیتی مبتنی بر پلتفرم می‌تواند یک فضای حاکمیتی مشترکی را ایجاد کند که در آن اشخاص ثالث حرفه‌ای نیز بتوانند نقاط قوت و مهارت‌های خود را برای تقویت فرهنگ تجاری جدید ارائه دهند.

بخش چهارم

چالش دوم: مالیات معقول

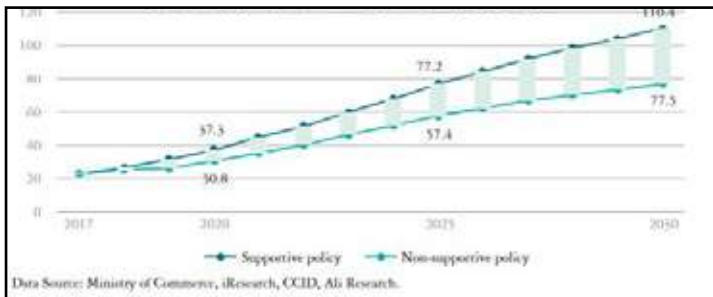

سیستم مالیات اقتصاد پلتفرمی متمرکز بر فضای اینترنت است و صنایع بالادستی و پایین‌دستی را از هر دو طرف به یکدیگر متصل می‌کند. صنایع بالادستی درآمد مالیاتی بیشتری را به نسبت ایجاد می‌کنند. با افزایش روزافزون حجم و مقیاس اقتصاد پلتفرمی سیاست‌های مالیاتی نیز باید متناسب با آن به سرعت متحول شوند. با توجه به پیچیدگی‌های اقتصاد پلتفرمی، چگونگی ساختار مالیاتی توجه بسیاری از سهامداران را به خود جلب کرده است.

اینکه چه هدفی باید برای اتخاذ تصمیم‌گیری‌ها در نظر گرفته شود؟ قطعاً با توجه به فضای جدید تجاری یک سیستم مالیاتی کارآمد، پویا و انعطاف‌پذیر مورد نیاز است. اقتصاد پلتفرمی موجب تحول اقتصاد سنتی از یک مدل تجاری با بازده پایین به یک مدل با بازده بالا می‌شود که متعاقباً درآمد دولت نیز به دنبال این تحول افزایش خواهد یافت.

اقتصاد پلتفرمی براساس اندازه فعلی خود و با در نظر گرفتن پتانسیل توسعه صنایع پایین‌دستی در صورت اعمال سیاست‌های مالیاتی و حمایتی درست، پیش‌بینی می‌شود که تا سال ۲۰۳۰، ۱۱۰ تریلیون یوان

برای چین درآمد مالیاتی ایجاد کند. برعکس در صورت تنظیمات ناکافی، سیاست‌های نادرست و فضای غیربازاری این درآمد زیر ۷۷ تریلیون یوان خواهد بود. نمودار زیر پیش‌بینی روند افزایش درآمد مالیاتی را در صورت اعمال سیاست‌های درست و نادرست تا سال ۲۰۳۰ نشان می‌دهد.

شکل ۵- پیش‌بینی میزان درآمد مالیاتی در سال ۲۰۳۰ در صورت اجرای سیاست‌های مالیاتی

اقتصاد پلتفرمی زمینه رشد بسیاری از صنایع خدماتی مرتبط را نیز فراهم آورده است. خدمات اینترنتی نظیر برون‌سپاری خدمات مشتری، عکاسی، خدمات مشاوره‌ای، استخدام، آموزش، کنترل کیفیت، طراحی سفارشی و غیره رشد زیادی پیدا کرده‌اند. تعداد زیادی از ارائه‌دهندگان خدمات شخص ثالث نیز که متکی بر اقتصاد پلتفرمی هستند مانند ارائه‌دهندگان خدمات نرم‌افزار، ارائه‌دهندگان خدمات بازرگانی تجارت الکترونیکی، ارتباطات از راه دور، امور مالی، تدارکات، محاسبات ابری و غیره در حال افزایش هستند.

اقتصاد پلتفرمی با در نظر گرفتن صنایع بالادستی و پایین‌دستی، پتانسیل افزایش پایه مالیاتی اقتصاد چین را دارد و در صورت اعمال سیاست‌های مالیاتی منطقی و متناسب با نیازهای نوع جدید معاملات

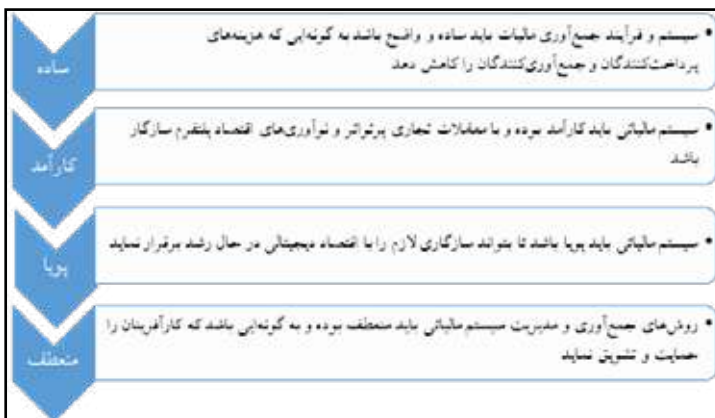
این افزایش نرخ پایه حتی می‌تواند ادامه یابد.

از آنجایی که اقتصاد پلتفرمی هنوز در مراحل اولیه است، باید تنظیمات آن به روشی کاملاً محتاطانه انجام شود. توسعه و نوآوری باید از اهداف اصلی حاکمیت باشد زیرا این امر موجب پرورش و گسترش پایه مالیاتی می‌شود. مقررات مالیاتی در بلندمدت باید همگرا شود. قانون همگرا شدن قوانین جمع‌آوری مالیات به صورت آنلاین و آفلاین (شرکت‌های سنتی و پلتفرم‌ها)، ادغام تجارت آنلاین و آفلاین را تسهیل می‌کند. برای ایجاد این سیستم مالیاتی همگرا باید نوآوری مداوم و سریع در مورد معاملات اینترنتی وجود داشته باشد. همچنین ایجاد تعهدات و سیاست‌های بلندمدت نیز به‌منظور کاهش قابل توجه هزینه‌های انطباق و ایجاد سیستم اعتبار مالیاتی نیز مورد نیاز است.

۴-۱- نوآوری سیستماتیک میان‌مدت و بلندمدت

- با ظهور اقتصاد پلتفرمی، تغییرات بزرگی در ساختار اقتصاد سنتی، تقسیم کار، توزیع و روش‌های تجارت ایجاد شده است. بنابراین لازم است نوآوری‌های لازم در سیستم مالیاتی نیز به‌منظور سازگاری با این تغییرات و فضای جدید اقتصادی صورت پذیرد. ویژگی‌های جدید اقتصاد پلتفرم سبب ایجاد دو انتقال اساسی در سیستم مالیاتی شده است. یکی انتقال از سیستم مالیات غیرمستقیم به مستقیم و دیگری انتقال از مالیات بر کالا به مالیات بر سود. شکل زیر به بیان تغییرات و نوآوری‌هایی که لازم است در سیستم مالیات اقتصاد پلتفرمی صورت گیرد؛ می‌پردازد.

اولین تغییر این است که سیستم مالیات و روش‌های مالیاتی باید ساده شوند و هزینه‌های پرداخت‌کنندگان و جمع‌آوری‌کنندگان کاهش یابند. دوم اینکه سیستم مالیاتی باید با معاملات تجاری پرتواتر و نیازهای نوآوری در اقتصاد پلتفرمی سازگار شود. سوم اینکه سیستم مالیات باید انعطاف‌پذیر باشد تا بتواند خود را با اقتصاد دیجیتالی که به سرعت در حال تغییر است سازگار نماید و در آخر سیستم جمع‌آوری و مدیریت مالیات باید منطبق با نوآوری باشد و کارآفرینان را تشویق و هدایت کند.

شکل ۶- ویژگی‌های سیستم مالیاتی اقتصاد پلتفرمی

۴-۲- جهت‌گیری و سیاست‌های کوتاه‌مدت

ادغام داده‌ها در تجارت الکترونیک و نوآوری در شناخت و مدیریت داده‌ها در عصر فناوری دیجیتال، نیروی محرکه و ترغیب‌کننده اصلی شرکت‌های پلتفرمی برای ایجاد نوآوری و تشکیل اکوسیستم‌های

تجاری جدید با شرکای خود خواهد بود. چین به منظور کاهش هزینه‌های نوآوری ممکن است به تأمین هزینه نیروی انسانی از محل مالیات بر ارزش افزوده، مکانیزم بازپرداخت در رابطه با جبران ورودی‌ها و استانداردسازی مودیان مالیاتی اقدام کند. چین همچنین باید به استراتژی احیای مجدد از طریق توسعه استعدادها، ایجاد یک سیستم مالیاتی رقابتی، سیاست‌های تخفیف مالیاتی و تعدیل منطقی کسر قبل از مالیات برای مالیات بر درآمد فردی، ادامه دهد. در واقع پیش شرط موفقیت در نوآوری و رقابت در اقتصاد پلتفرمی، ایجاد یک سیستم مالیاتی جدید و نو است. چین باید تحقیقات عمیقی در مورد چگونگی ایجاد سیاست مالیاتی انجام دهد تا بتواند ظهور استعدادها را تشویق و اقتصاد پلتفرمی را تقویت نماید.

۴-۳- حمایت‌های اساسی از شرکت‌های کوچک و کارآفرینان تازه‌کار

شرکت‌های کوچک و خرد، نیروهای اصلی نوآوری و کارآفرینی در تجارت الکترونیکی هستند. علی‌رغم آنکه این شرکت‌ها همواره در تلاش برای مدیریت مشاغل خود هستند اما با هزینه‌های بالای کار روبرو هستند و تنها بخش کوچکی از درآمد مالیاتی را تشکیل می‌دهند. دولت باید از این شرکت‌ها حمایت‌های لازم را به عمل آورد. یکی از این حمایت‌ها قرار دادن مشوق‌های مالیاتی نظیر تخفیف یا حتی بخشودگی مالیات است. چنین اقداماتی می‌تواند هزینه‌های راه‌اندازی یک شرکت نوپا را تا حد زیادی کاهش دهد و یک فضای مطلوب و آرام برای نوآوری و کارآفرینی ایجاد کند. دو قانون جمع‌آوری و مدیریت متمرکز در مورد مالیات عبارت‌اند از:

۴-۴- قوانین مدیریت و جمع‌آوری مالیات آنلاین و آفلاین

اصل عدالت مالیاتی و همچنین روند رو به رشد ادغام شرکت‌های آنلاین و آفلاین ضرورت تنظیم مجموعه‌ای از قوانین مدیریت و جمع‌آوری مالیات را ایجاد می‌کند. شفافیت و باز بودن فضای اینترنت منجر به ایجاد یک پایه مالیاتی باز و شفاف خواهد شد و این باعث می‌شود بار مالیاتی بیشتری به شرکت‌های آنلاین در مقایسه با شرکت‌های آفلاین منقل شود و این مسئله سبب کاهش انگیزه ادغام این شرکت‌ها در سیستم مالیاتی می‌شود. از طرفی دیگر خرده‌فروشی در آینده مرز آنلاین و آفلاین را شکسته و به سمت یکپارچه‌سازی کانال‌ها پیش خواهد رفت. بنابراین، برای اطمینان از برقراری عدالت مالیاتی، تنظیم قوانین مدیریت و جمع‌آوری مالیات آنلاین و آفلاین به صورت یکپارچه امری ضروری خواهد بود.

۴-۵- بهبود قوانین مالیاتی از طریق اطلاعات مالیاتی

سیستم‌عامل شخص ثالث

قوانین و مقررات باید امنیت داده‌ها را تضمین کنند، از حقوق و منافع اساسی مودیان (کسانی که بابت انجام فعالیت‌های شغلی و یا معاملات انجام شده خود به دولت مدیون بوده و باید مالیات پرداخت کنند) محافظت کنند، بار مالیاتی سیستم‌عامل‌های شخص ثالث را کاهش دهند و بین حقوق و تعهدات دولت، مودیان و اشخاص ثالث تعادل برقرار کنند. سیستم‌عامل‌های شخص ثالث باید با مقامات امور مالی و مالیاتی درمورد ارائه اطلاعات لازم مالیاتی همکاری کنند. چین باید قوانین مالیاتی مربوط به کمک‌های شخص ثالث را در مورد

ارائه اطلاعات مالیاتی اصلاح کند، مالکیت داده‌های سیستم‌عامل را تعیین نماید، میزان دسترسی، هدف، روش‌ها و دامنه بازرسی را تنظیم کند، حق دسترسی و نظارت مالیات دهندگان به اطلاعات را تضمین کند، از حریم خصوصی مودیان و هوش تجاری محافظت کند، به ایجاد یک سیستم بازخورد اطلاعاتی و امنیتی پاسخگویی داده‌ها بپردازد و همچنین اصل به حداقل رساندن بار مالیات‌دهندگان و سیستم‌عامل‌ها را رعایت کند. این اقدامات باعث افزایش ظرفیت نوآورانه ملی و کارآفرینی می‌شوند.

بخش پنجم

چالش سوم: رقابت عادلانه

رقابت در عصر اقتصاد پلتفرمی نقش اصلی را در تخصیص منابع اقتصادی ایفا می‌کند. به منظور افزایش رقابت، باید اصلاحاتی در قوانین ضد انحصاری صورت گیرد تا زمینه انتقال به سمت اقتصاد پلتفرمی فراهم شود. رابطه بین مقیاس و کارایی در عصر اقتصاد پلتفرمی تغییر کرده است. اقتصاد پلتفرمی یک سیستم اقتصادی باز است که همکاری بین شرکت‌ها را ترویج می‌دهد و در این زمینه به شدت با اقتصاد صنعتی متفاوت است. یک شرکت سنتی بر خلاف یک پلتفرم سیستم کاملاً بسته‌ای دارد و بنابراین رابطه بین مقیاس و کارایی این دو با یکدیگر متفاوت است. در اقتصاد صنعتی سنتی بزرگتر بودن همیشه به معنای بهتر بودن نیست. وقتی بازار تحت سلطه انحصار یا الیگوپولی^۱ (انحصار چندجانبه) باشد، این امر تأثیر منفی بر کارایی و تخصیص بهینه منابع خواهد داشت. اما در مورد اقتصاد پلتفرمی، اندازه یا مقیاس به‌طور کلی متناسب با کارایی است. یعنی هرچه پلتفرم بزرگتر باشد، بهتر می‌تواند تخصیص منابع را مدیریت کند و کارایی افزایش می‌یابد. دو دلیل اصلی در پشت این پدیده وجود دارد.

۵-۱- پلتفرم دارای تأثیرات شبکه است

بازار پلتفرمی ترکیبی از دو یا چند معاملات تجاری یا فعل و انفعالات است. برای یک طرف معاملات، اثرات جانبی شبکه یک طرفه و برای هر دو طرف معاملات اثرات شبکه‌ای متقابل وجود دارد. اثر شبکه‌ای یک طرفه به این واقعیت اشاره دارد که هرچه تعداد کاربران یک طرف بازار پلتفرم بیشتر باشد ارزش و کارایی پلتفرم برای کل کاربران همان طرف بیشتر خواهد بود. اثر شبکه‌ای متقابل نیز به این واقعیت اشاره دارد که هرچه تعداد کاربران در یک طرف بازار پلتفرم بیشتر باشد، ارزش و کارایی آن پلتفرم برای کاربران طرف دیگر بیشتر خواهد بود. به عنوان مثال، در یک پلتفرم یا سیستم‌عامل خرید، هرچه تعداد خریدار بیشتر باشد، ارزش آن برای فروشندگان بیشتر است و به همین ترتیب هرچه فروشنده بیشتری وجود داشته باشد، ارزش بیشتری را برای خریداران به ارمغان می‌آورد.

۵-۲- پلتفرم‌ها دارای هزینه حاشیه‌ای خیلی کم یا حتی صفر هستند

در مرحله اولیه توسعه یک پلتفرم، سرمایه‌گذاری در دارایی‌های ثابت و بازاریابی از اهمیت زیادی برخوردار است. در طول بهره‌برداری از پلتفرم، هزینه‌های نگهداری افزایش می‌یابد اما با رشد و پیشرفت پلتفرم و همزمان با رسیدن به مرحله بلوغ، هزینه‌های عملیاتی حاشیه‌ای برای هر کاربر جدید که اضافه می‌شود به تدریج کاهش می‌یابد و حتی گاهی نزدیک به صفر می‌رسد. بنابراین هرچه پلتفرم بزرگتر باشد صرفه‌جویی بیشتری در هزینه‌ها رخ خواهد داد و کارایی

افزایش پیدا می‌کند.

اقتصاد پلتفرمی از نظر ارتباط بین مقیاس و کارایی دارای ویژگی‌های متفاوتی از اقتصاد صنعتی است و به همین دلیل است که نمی‌توانیم اقتصاد پلتفرمی را با همان معیار اقتصاد صنعتی سنتی بسنجیم. مقیاس در یک اقتصاد صنعتی سنتی اگر از یک حد خاص بزرگتر شود، ممکن است برای شرکت زیان‌آور باشد اما برای یک پلتفرم در اکثر مواقع بزرگ بودن مقیاس به منزله سود و فواید بیشتر است. با وجود آنکه پایین بودن میزان هزینه‌های حاشیه‌ای پلتفرم می‌تواند به راحتی سبب خروج رقبا در بازار شود اما بسیاری از شرکت‌های مسلط به دلیل وجود موانع کم برای ورود به بازار هنوز با فشارهای شدید رقابتی مواجه هستند. بنابراین بازار پلتفرم‌ها در بیشتر اوقات رقابتی باقی می‌ماند.

۵-۳- دیدگاه جدید در تجزیه و تحلیل و تنظیم مقررات ضد انحصاری

رابطه بین ارائه دهنده خدمات پلتفرم و یکی از دو طرف معامله بسیار متفاوت از رابطه بین طرفین در تجارت سنتی است. رابطه بین دو طرف در یک تجارت سنتی ناشی از عملکرد مستقیم تولید و مصرف است اما در پلتفرم‌ها به طور برعکس، نه تنها رابطه بین ارائه دهنده خدمات و یکی از دو طرف معامله بلکه همچنین روابط بین دو طرف معامله نیز ناشی از عملکرد تولید و مصرف نیست. ارتباط در یک اقتصاد پلتفرمی بر خلاف ارتباط در یک اقتصاد سنتی که از نوع دوطرفه است، یک تعامل متقابل سه جانبه است. از این رو نوع

رقابت در یک اقتصاد پلتفرمی کاملاً متفاوت از یک اقتصاد سنتی است. همچنین بعضی از ترتیبات تجاری که به عنوان نقض قوانین در اقتصاد سنتی تلقی می‌شوند، ممکن است در اقتصاد پلتفرمی کاملاً توجیه شده باشند و غیرقانونی تلقی نشوند. ایجاد الگوهای جدید تجزیه و تحلیل اقتصادی و بررسی مجدد مرزهای بین جنبه‌های قانونی و غیرقانونی تجارت، موضوعات جدید تنظیم مقررات ضد انحصاری اقتصاد پلتفرمی است.

بخش هشتم

استقبال از ورود و گشودگی درها
به روی اقتصاد پلنفرم

استقبال از ورود و گشودگی درها به روی اقتصاد پلتفرمی

از دیدگاه دولت: استقبال به معنای حمایت فعال و ایجاد قوانین استاندارد است.

مسئولیت‌های دولت با ورود اقتصاد پلتفرمی، تغییر کرده است. گشودگی و استقبال به معنای ترویج فضای باز و فراگیری تجاری و در نتیجه آزادسازی پتانسیل توسعه اقتصاد دیجیتال است. دولت چین از ایده‌هایی نظیر حمایت از توسعه علوم و فناوری‌های جدید، صنایع جدید و اقتصاد جدید استفاده کرده است و این اهداف را جزء اهداف اصلی برنامه پنج‌ساله سیزدهم قرار داده است. چین در حال حاضر متعهد به ایجاد یک سیاست نظارتی عادلانه و استاندارد شده است تا بتواند اقتصاد پلتفرمی را توسعه دهد.

از دیدگاه ارائه‌دهندگان پلتفرم: استقبال از اقتصاد پلتفرمی نیاز به درک بهتر از دستورالعمل‌ها و استانداردهای صنعت دارد. ارائه‌دهندگان پلتفرم رهبران عصر جدید اقتصادی هستند. توسعه سیستم‌عامل سبب ایجاد فرصت‌های فوق‌العاده‌ای می‌شود. با توجه به تعداد قابل توجهی از شرکت‌کنندگان در هر دو طرف عرضه و تقاضا،

تهیه و تنظیم دستورالعمل‌ها و استانداردهای صنعت برای هر دو طرف بسیار مهم است. در حال حاضر، هیچ قانون یا آیین‌نامه صریحی درباره اقتصاد پلتفرمی وجود ندارد. ارائه‌دهندگان پلتفرم‌ها باید به منظور جلوگیری از سوء استفاده شرکت‌کنندگان از ابهامات قانونی یا کارشکنی قوانین برای پیشبرد منافع خود، اطلاعات خصوصی و اطلاعات معاملات هر دو طرف (خریداران و فروشندگان) را به موقع ثبت کنند تا بتوانند امنیت داده‌ها را تضمین نمایند. ارائه‌دهندگان پلتفرم همچنین به منظور افزایش حمایت دولت و شرکت‌های سنتی باید برخی مسئولیت‌های اجتماعی را بپذیرند، قوانین مربوط به امنیت اطلاعات را رعایت کنند، دسترسی قانونی به انواع اطلاعات را تضمین کنند و رابطه بین منافع عمومی و خصوصی را به درستی مدیریت کنند.

از دیدگاه شرکت‌ها: خودتنظیمی شرط لازم برای استقبال از اقتصاد پلتفرمی است

به‌منظور توسعه سالم و پایدار کلیه صنایع درون اکوسیستم و جلوگیری از تاخیرات نظارتی، باید یک خودتنظیمی مؤثر در سراسر صنعت برقرار شود. تقویت خودتنظیمی صنعت بدون شک یک مکمل مؤثر برای مقررات دولت است. اول اینکه سازمان‌های خودتنظیم می‌توانند تحت شرایط نظارت ناقص، الزامات کاملتری را برای هدایت و توسعه صنعت مطرح کنند. دوم اینکه سازمان‌های خودتنظیم می‌توانند از طریق اعمال الزامات خودتنظیمی هرگونه تأخیر نظارتی را جبران کنند. سوم، خودتنظیمی می‌تواند سیاست‌های مختلف نظارتی

را پیش از اجرا مورد آزمایش قرار دهد و از این طریق اشتباهات و خطاهای نظارتی را به حداقل برساند. خودتنظیمی و اجرای همزمان مدیریت از طریق مقررات سختگیرانه یک روش مؤثر برای اطمینان از توسعه صحیح مشاغل مرتبط با پلتفرم است.

منابع

<https://www2.deloitte.com/content/dam/Deloitte/cn/Documents/about-deloitte/dtp/deloitte-cn-dtp-vol7-ch6-platform-economy-en.pdf>

مرکز ملی فضای مجازی
پروژه شبکه فضای مجازی

csri.majazi.ir

حوزه فضای مجازی به اندازه انقلاب اسلامی اهمیت دارد. این فضا مثل یک رودخانه پر از آب و خروشان است که می آید و دائماً هم بر آب آن افزوده و خروشان تر می شود. اگر ما بر این رودخانه تدبیر کنیم و برنامه داشته باشیم، زهکشی کنیم و هدایت کنیم این رودخانه را تا به سد بریزد، می شود فرصت. اگر رهايش کنیم و برنامه ای برای آن نداشته باشیم می شود یک تهدید.

csri.majazi.ir